

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
Кафедра психології, політології, соціокультурних технологій

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Соціологія повсякденності

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Спеціальність	053 «Психологія»
Освітня програма	Психологія

Затверджено рішенням Ради з якості факультету
іноземної філології та соціальних комунікацій

Протокол від 27 серпня 2019 р. № 1
Голова Ради з якості факультету
іноземної філології та соціальних комунікацій

_____ Баранова С.В.

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Суми 2019 р.

**ДАНІ ПРО РЕЦЕНЗУВАННЯ ТА ПОГОДЖЕННЯ
РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Розробник:

**Павленко Володимир Петрович, старший викладач
кафедри психології, політології та соціокультурних
технологій**

Рецензування робочої програми навчальної дисципліни	<p>протокол № 4 від 21 травня 2019 р. <small>Прізвище, ініціали, посада рецензента та/або дата і номер протоколу засідання експертної ради роботодавців</small></p>
<p>Розглянуто та схвалено на засіданні робочої проектної групи (РПГ) освітньої програми «Психологія» <small>(назва освітньої програми)</small></p>	<p>протокол від 6 червня 2019 р. № 12</p> <p>Керівник РПГ (гарант освітньої програми)</p> <p style="text-align: right;">Іванова Т.В. <small>(прізвище, ініціали)</small></p> <p style="text-align: center;">_____ <small>(підпис)</small></p>
<p>Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри психології, політології та соціокультурних технологій <small>(назва кафедри)</small></p>	<p>протокол від 2 вересня 2019 р. № 2</p> <p>Завідувач кафедри</p> <p style="text-align: right;">Світайло Н.Д. <small>(прізвище, ініціали)</small></p> <p style="text-align: center;">_____ <small>(підпис)</small></p>

Дані про перегляд робочої програми навчальної дисципліни:

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено			
		Дата та номер протоколу засідання РПГ	Підпис керівника РПГ (гаранта освітньої програми)	Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри

I СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну	
Повна назва навчальної дисципліни	Соціологія повсякденності
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій. Кафедра психології, політології та соціокультурних технологій
Розробник(и)	Павленко Володимир Петрович, старший викладач кафедри психології, політології та соціокультурних технологій
Рівень вищої освіти	Перший рівень вищої освіти; НРК – 7 рівень; QF-LLL – 6 рівень; FQ-EHEA – перший цикл
Семестр вивчення навчальної дисципліни	16 тижнів протягом 3-го семестру
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг дисципліни становить 5 кредитів ЄКТС, 150 годин, з яких 52 години становить контактна робота з викладачем (32 години – лекції, 16 годин – практична робота, 4 години – атестація). 98 годин становить самостійна робота студента
Мова(и) викладання	Українська мова
2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі	
Статус дисципліни	Дисципліна за вибором для освітньої програми 053 «Психологія»
Передумови для вивчення дисципліни	«Соціальна психологія», «Етнопсихологія», «Соціологія»
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні
3. Мета навчальної дисципліни	
Мета викладання дисципліни – ознайомити студентів із теоретичними та прикладними дослідженнями феномену повсякденного з позицій соціологічної науки; вивчити закономірності формування, розвитку та прояву повсякденної поведінки людини у конкретних умовах її навчальної, трудової та побутової	

діяльності, навчити студентів застосовувати набуті теоретичні знання в аналізі та оптимізації поведінки людини.

4. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Підходи до поняття «повсякденність»

Предмет та завдання соціології повсякденності. Основні категорії соціології повсякденності. Зв'язок соціології повсякденності з іншими науками. Повсякденність як усереднений показник громадської думки. Повсякденність як психологічний феномен. Соціально-антропологічний ракурс повсякденності. Когнітивно-соціологічні аспекти повсякденності. Методологічний підхід до поняття повсякденності. Трансцендентальна точка зору в осмисленні феноменів повсякденності. Екзистенційний вимір повсякденності.

Тема 2. Соціологічні теорії повсякденності

Рефокусування соціології: повсякденне життя і рутинна поведінка. Суть повсякденності як об'єкту дослідження. Образи повсякденності в соціальній теорії: «життєвий світ», «вихолощена повсякденність», «знеособлена рутинна», «плавильний котел». Філософські підстави: Е.Гуссерль і М.Хайдеггер. Історія повсякденності: «соціогенетична теорія цивілізацій» Н.Еліаса. Соціологія знання П.Бергера та Т.Лукмана. Етнометодологія Г.Гарфінкеля. Альфред Шюц про множинні реальності. Ірвінг Гофман про «не-буквальні-світи». Соціальна антропологія по К.Гірцу, реконструкції «повсякденного» по М.Блоку і Л.Февру, механізми виробництва та обміну в «структурах повсякденності» по Ф.Броделю. «Невидима повсякденність» в інтерпретації М. де Серто. Спроби політичної реінтерпретації (Ю.Хабермас). Сучасні підходи: повсякденне життя в контексті «практичного повороту».

Тема 3. Методи дослідження повсякденності

Системний підхід до аналізу повсякденності. Кількісні та якісні методи дослідження в соціології повсякденності. Методи обробки даних в соціологічних дослідженнях повсякденності. Соціологічні дослідження буденних практик. Школа Анналів і загальна реконструкція «картини світу» певної епохи, соціуму, групи. «Від вивчення державної політики та аналізу глобальних суспільних структур до малих життєвих світів» (Х.Медік, А.Людтке). Дослідники повсякденності в Італії (К.Гінзбург, Д.Леві). Німецько-італійська школа мікроісторії (Ж.Ле Гофф, Р.Шартъе). Дослідження повсякденності в рамках економічної соціології. Соціологія повсякденності в соціальних сферах. Електоральна поведінка в світлі соціології повсякденності. Проблема спостерігача та учасника. Етнографія і включене спостереження. Аналіз розмов. Відеоаналіз. Аналіз документів. Глибинне інтерв'ю. Етика дослідження та інформована згода.

Тема 4. Соціологія емоцій як напрямок соціології повсякденності

Емоційне життя людини і способи її пізнання в культурології та соціології. Цінності, уявлення про добро і зло, емоції та переживання, колір, звук у роботі Й.Хейзінги «Осінь середньовіччя». Вивчення стилів поведінки в історичній перспективі. Чоловіче та жіноче в культурі. Роль емоцій у засвоєнні гендерної ідентичності. Різні способи освоєння простору, поведінки, комунікації. Поняття техніки тіла.

Тема 5. Роль емпатії у вивченні повсякденності

Прочитання тексту. Проникнення у внутрішні смисли повідомленого. Вивчення соціального з точки зору індивіда. З'ясування мотивації дій. Етнографічний і соціологічний методи включеного спостереження. Об'єднання окремих елементів інформації в єдину систему. Самовичерпання позитивістських прийомів роботи з джерелами інформації. Співпереживання об'єкту дослідження як спосіб відчуження (емпатії) в ході збору та аналізу даних.

Тема 6. Способи інтерпретації повсякденності

Онтологія повсякденності як сукупності об'єктивних чинників впливу повсякденності на людину: необхідність, безальтернативність, неминучість, ритмічність, повторюваність, циклічність, замкнутість, консервативність, усередненість, масовидність, віднесеність до приватного життя. Психолого-епістемологічний підхід до повсякденності як сукупності суб'єктивних вимірів: повсякденність як щось обов'язкове (неминуче), постійне (досить старе), звичне, буденне, добре знайоме, традиційне, очікуване, досяжне, само собою зрозуміле, цілком передбачуване, легко впізнаване, давно зрозуміле. Дослідження позаповсякденного. Досвід віртуального як позаповсякденне.

Тема 7. Поведінка в публічних місцях

Взаємодія на публіці. Тілесна ідіома. Персональний фасад. Організація переміщень: вулиці і натовпи. Ввічлива неухвага. Залученість у те, що відбувається. Сприймана нормальність повсякденних взаємодій. Розмови між незнайомцями. Механізми категоризації членства. Публічна взаємодія в інституціональному та професійному контексті. Технологічно опосередковані взаємодії. Мобільний зв'язок в структурі повсякденних контактів. Проблема віртуальної реальності. Соціальні взаємодії в комп'ютерних іграх. Повсякденне життя в цифрову епоху. Фонові практики в концепції М. Фуко. «Мікрофізики влади». Практики і влада. Дисциплінарна влада. Об'єктивуюча і суб'єктивуюча практика. Тактики опору і мистецтво повсякденного життя.

Тема 8. Рутини і побутові практики

Порядок дій і взаємодій. Проблема дотримання правил. Ритуали та звички. Щоденна рутини і ритми. Дозвіллієві практики. Структурування часу. Повсякденність сімейного життя. Вживання їжі та напоїв. Розмова як система обміну висловлюваннями. Почергова організація розмови. Послідовна організація розмови. Розмови з друзями та родичами. Розмови в інституційних контекстах. Гумор і жарти в повсякденних розмовах. Жаргони й соціальні статуси. Соціальний генезис людського Я. Уявлення себе іншим. Я та Інший. Роль і рольова дистанція. Ідентичність як дискурсивна конструкція. Гендерна та етнічна ідентичність у взаємодії.

Тема 9. Множинність реальностей та бінарність наукового дискурсу

Дихотомії соціологічного мислення: реалізм / номіналізм, структура / дія, макро / мікро. Методологічні проблеми: повсякденність в дзеркалі «якісних методів». Позбутися дуалізму: від бінарності до множинності. Ідея множинності реальностей та її значення для соціології. «Області значень» (А.Шюц) і «порядки існування» (А.Гурвич). Області релігійного переживання, театральної вистави та наукової теорії. Елементи «когнітивного стилю». Залученість. Абдукція як специфічна логіка повсякденного (Ч.Пірс). У.Джемс і концепт «верховної реальності». А.Бергсон і континуум світів. «Слабка» і «сильна» програми в соціології повсякденності.

Тема 10. Фрейм-аналіз як теоретична перспектива і метод соціології

І.Гофман: від драматургічної метафори повсякденності до фрейм-аналізу соціальних взаємодій. «Фрейм» як матриця подій і схема інтерпретацій. Первинні системи фреймів і їх трансформації. Трансформації трансформацій. Ламінування. Ірвінг Гофман і Вільям Джемс: переосмислення «субуніверсумов». Предикати існування і предикати реальності (Е.Гуссерль). Гофман про реальність неіснуючого. Застосування фрейм-аналізу: фреймування простору та часу. Фрейми комунікації.

Тема 11. «Фрейм» і «Практика»: альтернативні проекти в дослідженнях повсякденності

Теорія практики від М.Хайдеггера до Л.Вітгенштейна. Історія практик (Н.Еліас, М.Фуко). Етнометодологічний підхід до повсякденного життя. Рутинні підстави повсякденності. Контекстуалізація дії: «соціальний гештальт», здоровий глузд і опис дій. Експерименти Г.Гарфінкеля. Конверсаційний аналіз (Е.Щеглов, Х.Сакс). Прагматичні режими (Л.Тевено).

Тема 12. Соціологія речей. Переосмислення матеріальних об'єктів

Проблема співвіднесення «соціального» та «матеріального» в соціологічній теорії. Сучасні дискусії та нові дослідницькі підходи, що демонструють зростання інтересу до проблематики речей. Емпіричні дослідження речей та об'єктів повсякденності. Речі, інструменти, оснащення. Г.Зіммель: «рама картини», «руїна», «міст і двері». Речі або смисли речей? Реїфікація та фетишизм. П.Бурдьє про соціальне конструювання матеріальних об'єктів. Дж.Александр про символічний порядок у матеріальному світі. Акторно-мережева теорія і «поворот до матеріального»: назад до самих речей. Б.Латур про інтероб'єктивність. Поняття «оснащення» у фрейм-аналізі. Об'єкти та фреймування поведінки. «Як-би-то» об'єкти в етнометодології. Речі визначають ситуацію / Ситуація визначає речі.

Тема 13. Простір і час повсякденних взаємодій

Тіла, об'єкти, простір. Дж.Г.Мід про «маніпулятивну зону». М.Фуко: дисциплінування тіла, організація простору. І.Гофман: регіони та регіонована поведінка. Сенс «Локальності». Б.Латур: речі, які організують місце. «Опросторований» час і «очасовлений» простір (Н. Тріфт, Т. Хегерstrand). Простір і час повсякденного світу в когнітивній соціології Е.Зерубавеля. Оборотний і необоротний час. Соціальна подія як просторово-часовий елемент повсякденності. Подієвість. Б.Латур і «парадокс двох мандрівників».

Тема 14. Ключові орієнтири в реконструкції повсякденності

Значимість мікроісторичного підходу в дослідженні повсякденності. Вивчення історії повсякденності як «історії знизу» або «зсередини». Вивчення «символіки повсякденного життя». Ключові орієнтири в реконструкції повсякденності: звичайне щоденне існування, рід / образ життя, «те, що зазвичай роблять звичайні люди», традиційні форми особистого та суспільного життя, повторювані, стійкі, ритмічні, стереотипізовані форми поведінки, етнографія побуту, історія емоцій, життєві історії представників різних вікових, професійних, статевих та інших соціальних когорт, «мережі» їх взаємозв'язків і взаємодій у приватному, домашньому та позадомашньому, виробничому житті, розуміння групових та індивідуальних реакцій окремих людей на існуючі в їх час правила та закони.

Тема 15. Логіка повсякденності. Драматургійна версія повсякденної реальності

Проблемні ситуації. Механізм повсякденному типізації. Структура розуміння. Типологічну розуміння. Повсякденні типи як жанри мовлення. Логіка повсякденності. Абдукція. Експерт як звичайний діяч. Повсякденність і наука. Три трактування історизму повсякденності. Еволюція конструюють елементів повсякденності. Історичний розвиток соціальності. До антропології повсякденності. Концепція гри Й. Гейзінга. Теорія «соціальної драматургії» Ервіна Гоффмана. Ідея гри як незаперечної передумови існування людей, як необхідного способу соціального життя. Обивательські практики як взаємодії – спектаклі. «Мистецтво керування враженням». Соціальне життя як «інформаційна гра». Види сигнальної активності.

Тема 16. Постмодерн. Нова повсякденність глобального світу

Повсякденність постмодерну. Стиснення і зникнення простору. Нова повсякденність. Віртуальне і реальне. Постмодерн і вітальність. Постмодерн і час. Постмодерн і особистість. Соціальність нової епохи. Глобалізація та переосмислення локальності. Повсякденність як джерело однаковості сучасності. «Системи фреймів» (frameworks) і «системи мереж» (networks). Між локальним і глобальним: феномен «недалекого світу». Епоха гібридів. Соціальні зміни та майбутнє повсякденності.

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

РН1.	Розуміти результати досліджень та сучасні уявлення про наукові проблеми вітчизняної та зарубіжної соціології повсякденності.
РН2.	Аналізувати процеси формування, розвитку та прояву повсякденної поведінки людини у конкретних умовах її навчальної, трудової та побутової діяльності.
РН3.	Діагностувати соціально-психологічні проблеми повсякденної практики особи, виходячи з її мікросоціального та онтогенетичного контексту.
РН4.	Використовувати методи соціології повсякденності для пошуку соціально-психологічних резервів удосконалення діяльності особи в різних сферах життя, побудови конструктивних взаємовідносин, вирішення її індивідуальних та групових проблем.
РН5.	Інтерпретувати дані статистичної обробки результатів досліджень у соціології повсякденності.

7. Види навчальних занять та навчальної діяльності

7.1 Види навчальних занять

Видами навчальних занять при вивченні дисципліни є лекції (Л) і практичні заняття (ПЗ).

Тема 1. Підходи до поняття «повсякденність»

(Л): Предмет та завдання соціології повсякденності. Основні категорії соціології повсякденності. Зв'язок соціології повсякденності з іншими науками. Повсякденність як усереднений показник громадської думки. Повсякденність як психологічний феномен. Соціально-антропологічний ракурс повсякденності. Когнітивно-соціологічні аспекти повсякденності. Методологічний підхід до поняття повсякденності. Трансцендентальна точка зору в осмисленні феноменів повсякденності. Екзистенційний вимір повсякденності.

(ПЗ): Предмет та завдання соціології повсякденності. Повсякденність як усереднений показник громадської думки. Повсякденність як психологічний феномен. Соціально-антропологічний ракурс повсякденності. Когнітивно-соціологічні аспекти повсякденності.

Тема 2. Соціологічні теорії повсякденності

(Л): Рефокусування соціології: повсякденне життя і рутинна поведінка. Суть повсякденності як об'єкту дослідження. Образи повсякденності в соціальній теорії: «життєвий світ», «вихолощена повсякденність», «знеособлена рутинна», «плавильний котел». Філософські підстави: Е.Гуссерль і М.Хайдеггер. Історія повсякденності: «соціогенетична теорія цивілізацій» Н.Еліаса. Соціологія знання П.Бергера та Т.Лукмана. Етнометодологія Г.Гарфінкеля. Альфред Шюц про множинні реальності. Ірвінг Гофман про «не-буквальні-світи». Соціальна антропологія по К.Гірцу, реконструкції «повсякденного» по М.Блоку і Л.Февру, механізми виробництва та обміну в «структурах повсякденності» по Ф.Броделю. «Невидима повсякденність» в інтерпретації М. де Серто. Спроби політичної реінтерпретації (Ю.Хабермас). Сучасні підходи: повсякденне життя в контексті «практичного повороту».

(ПЗ): Рефокусування соціології: повсякденне життя і рутинна поведінка. Суть повсякденності як об'єкту дослідження. Образи повсякденності в соціальній теорії: «життєвий світ», «вихолощена повсякденність», «знеособлена рутинна», «плавильний котел». Сучасні підходи: повсякденне життя в контексті «практичного повороту».

Тема 3. Методи дослідження повсякденності

(Л): Системний підхід до аналізу повсякденності. Кількісні та якісні методи дослідження в соціології повсякденності. Методи обробки даних в соціологічних дослідженнях

повсякденності. Соціологічні дослідження буденних практик. Школа Анналів і загальна реконструкція «картини світу» певної епохи, соціуму, групи. «Від вивчення державної політики та аналізу глобальних суспільних структур до малих життєвих світів» (Х.Медік, А.Людтке). Дослідники повсякденності в Італії (К.Гінзбург, Д.Леві). Німецько-італійська школа мікроісторії (Ж.Ле Гофф, Р.Шартъе). Дослідження повсякденності в рамках економічної соціології. Соціологія повсякденності в соціальних сферах. Електоральна поведінка в світлі соціології повсякденності.

Проблема спостерігача та учасника. Етнографія і включене спостереження. Аналіз розмов. Відеоаналіз. Аналіз документів. Глибинне інтерв'ю. Етика дослідження та поінформована згода.

(ПЗ): Системний підхід до аналізу повсякденності. Кількісні та якісні методи дослідження в соціології повсякденності. Методи обробки даних в соціологічних дослідженнях повсякденності. Соціологічні дослідження буденних практик. Проблема спостерігача та учасника. Етнографія і включене спостереження. Аналіз розмов. Відеоаналіз. Аналіз документів. Глибинне інтерв'ю. Етика дослідження та поінформована згода.

Тема 4. Соціологія емоцій як напрямок соціології повсякденності

(Л): Емоційне життя людини і способи її пізнання в культурології та соціології. Цінності, уявлення про добро і зло, емоції та переживання, колір, звук у роботі Й.Хейзінги «Осіннь середньовіччя». Вивчення стилів поведінки в історичній перспективі. Чоловіче та жіноче в культурі. Роль емоцій у засвоєнні гендерної ідентичності. Різні способи освоєння простору, поведінки, комунікації. Поняття техніки тіла.

(ПЗ): Емоційне життя людини і способи її пізнання в культурології та соціології. Вивчення стилів поведінки в історичній перспективі. Чоловіче та жіноче в культурі. Роль емоцій у засвоєнні гендерної ідентичності. Поняття техніки тіла.

Тема 5. Роль емпатії у вивченні повсякденності

(Л): Прочитання тексту. Проникнення у внутрішні смисли повідомленого. Вивчення соціального з точки зору індивіда. З'ясування мотивації дій. Етнографічний і соціологічний методи включеного спостереження. Об'єднання окремих елементів інформації в єдину систему. Самовичерпання позитивістських прийомів роботи з джерелами інформації. Співпереживання об'єкту дослідження як спосіб відчуження (емпатії) в ході збору та аналізу даних.

(ПЗ): Проникнення у внутрішні смисли повідомленого. Вивчення соціального з точки зору індивіда. З'ясування мотивації дій. Співпереживання об'єкту дослідження як спосіб відчуження (емпатії) в ході збору та аналізу даних.

Тема 6. Способи інтерпретації повсякденності

(Л): Онтологія повсякденності як сукупність об'єктивних чинників впливу повсякденності на людину: необхідність, безальтернативність, неминучість, ритмічність, повторюваність, циклічність, замкнутість, консервативність, усередненість, масовидність, віднесеність до приватного життя. Психолого-епістемологічний підхід до повсякденності як сукупності суб'єктивних вимірів: повсякденність як щось обов'язкове (неминуче), постійне (досить старе), звичне, буденне, добре знайоме, традиційне, очікуване, досяжне, само собою зрозуміле, цілком передбачуване, легко впізнаване, давно зрозуміле. Дослідження позаповсякденного. Досвід віртуального як позаповсякденне.

(ПЗ): Онтологія повсякденності як сукупність об'єктивних чинників впливу повсякденності на людину. Психолого-епістемологічний підхід до повсякденності як сукупності суб'єктивних вимірів. Дослідження позаповсякденного.

Тема 7. Поведінка в публічних місцях

(Л): Взаємодія на публіці. Тілесна ідіома. Персональний фасад. Організація переміщень: вулиці і натовпи. Ввічлива неухвага. Залученість у те, що відбувається. Сприймана нормальність повсякденних взаємодій. Розмови між незнайомцями. Механізми

категоризації членства. Публічна взаємодія в інституціональному та професійному контексті. Технологічно опосередковані взаємодії. Мобільний зв'язок в структурі повсякденних контактів. Проблема віртуальної реальності. Соціальні взаємодії в комп'ютерних іграх. Повсякденне життя в цифрову епоху. Фонові практики в концепції М. Фуко. «Мікрофізики влади». Практики і влада. Дисциплінарна влада. Об'єктивуюча і суб'єктивуюча практика. Тактики опору і мистецтво повсякденного життя.

(ПЗ): Взаємодія на публіці. Ввічлива неувага. Залученість у те, що відбувається. Механізми категоризації членства. Технологічно опосередковані взаємодії. Тактики опору і мистецтво повсякденного життя.

Тема 8. Рутини і побутові практики

(Л): Порядок дій і взаємодій. Проблема дотримання правил. Ритуали та звички. Щоденна рутини і ритми. Дозвіллієві практики. Структурування часу. Повсякденність сімейного життя. Вживання їжі та напоїв. Розмова як система обміну висловлюваннями. Почергова організація розмови. Послідовна організація розмови. Розмови з друзями та родичами. Розмови в інституційних контекстах. Гумор і жарти в повсякденних розмовах. Жаргони й соціальні статуси. Соціальний генезис людського Я. Уявлення себе іншим. Я та Інший. Роль і рольова дистанція. Ідентичність як дискурсивна конструкція. Гендерна та етнічна ідентичність у взаємодії.

(ПЗ): Проблема дотримання правил. Ритуали та звички. Структурування часу. Розмова як система обміну висловлюваннями. Жаргони й соціальні статуси. Соціальний генезис людського Я. Ідентичність як дискурсивна конструкція.

Тема 9. Множинність реальностей та бінарність наукового дискурсу

(Л): Дихотомії соціологічного мислення: реалізм/номіналізм, структура/дія, макро/мікро. Методологічні проблеми: повсякденність в дзеркалі «якісних методів». Позбутися дуалізму: від бінарності до множинності. Ідея множинності реальностей та її значення для соціології. «Області значень» (А.Шюц) і «порядки існування» (А.Гурвич). Області релігійного переживання, театральної вистави та наукової теорії. Елементи «когнітивного стилю». Залученість. Абдукція як специфічна логіка повсякденного (Ч.Пірс). У.Джемс і концепт «верховної реальності». А.Бергсон і континуум світів. «Слабка» і «сильна» програми в соціології повсякденності.

Тема 10. Фрейм-аналіз як теоретична перспектива і метод соціології

(Л): І.Гофман: від драматургічної метафори повсякденності до фрейм-аналізу соціальних взаємодій. «Фрейм» як матриця подій і схема інтерпретацій. Первинні системи фреймів і їх трансформації. Трансформації трансформацій. Ламінування. Ірвінг Гофман і Вільям Джемс: переосмислення «субуніверсумов». Предикати існування і предикати реальності (Е.Гуссерль). Гофман про реальність неіснуючого. Застосування фрейм-аналізу: фреймування простору та часу. Фрейми комунікації.

Тема 11. «Фрейм» і «Практика»: альтернативні проекти в дослідженнях повсякденності

(Л): Теорія практики від М.Хайдеггера до Л.Вітгенштейна. Історія практик (Н.Еліас, М.Фуко). Етнометодологічний підхід до повсякденного життя. Рутинні підстави повсякденності. Контекстуалізація дії: «соціальний гештальт», здоровий глузд і опис дій. Експерименти Г.Гарфінкеля. Конверсаційний аналіз (Е.Щеглов, Х.Сакс). Прагматичні режими (Л.Тевено).

Тема 12. Соціологія речей. Переосмислення матеріальних об'єктів

(Л): Проблема співвіднесення «соціального» та «матеріального» в соціологічній теорії. Сучасні дискусії та нові дослідницькі підходи, що демонструють зростання інтересу до проблематики речей. Емпіричні дослідження речей та об'єктів повсякденності. Речі, інструменти, оснащення. Г.Зіммель: «рама картини», «руїна», «міст і двері». Речі або смисли речей? Реїфікація та фетишизм. П.Бурдьє про соціальне конструювання матеріальних об'єктів. Дж.Александр про символічний порядок у матеріальному світі. Акторно-мережева теорія і «поворот до матеріального»: назад до самих речей. Б.Латур

про інтероб'єктивність. Поняття «оснащення» у фрейм-аналізі. Об'єкти та фреймування поведінки. «Як-би-то» об'єкти в етнометодології. Речі визначають ситуацію / Ситуація визначає речі.

Тема 13. Простір і час повсякденних взаємодій

(Л): Тіла, об'єкти, простір. Дж.Г.Мід про «маніпулятивну зону». М.Фуко: дисциплінування тіла, організація простору. І.Гофман: регіони та регіонована поведінка. Сенс «Локальності». Б.Латур: речі, які організують місце. «Опросторований» час і «очасовлений» простір (Н. Тріфт, Т. Хегерstrand). Простір і час повсякденного світу в когнітивній соціології Е.Зерубавеля. Оборотний і необоротний час. Соціальна подія як просторово-часовий елемент повсякденності. Подієвість. Б.Латур і «парадокс двох мандрівників».

Тема 14. Ключові орієнтири в реконструкції повсякденності

(Л): Значимість мікроісторичного підходу в дослідженні повсякденності. Вивчення історії повсякденності як «історії знизу» або «зсередини». Вивчення «символіки повсякденного життя». Ключові орієнтири в реконструкції повсякденності: звичайне щоденне існування, рід / образ життя, «те, що зазвичай роблять звичайні люди», традиційні форми особистого та суспільного життя, повторювані, стійкі, ритмічні, стереотипізовані форми поведінки, етнографія побуту, історія емоцій, життєві історії представників різних вікових, професійних, статевих та інших соціальних когорт, «мережі» їх взаємозв'язків і взаємодій у приватному, домашньому та позадомашньому, виробничому житті, розуміння групових та індивідуальних реакцій окремих людей на існуючі в їх час правила та закони.

Тема 15. Логіка повсякденності. Драматургічна версія повсякденної реальності

(Л): Проблемні ситуації. Механізм повсякденному типізації. Структура розуміння. Типологічну розуміння. Повсякденні типи як жанри мовлення. Логіка повсякденності. Абдукція. Експерт як звичайний діяч. Повсякденність і наука. Три трактування історизму повсякденності. Еволюція конструюють елементів повсякденності. Історичний розвиток соціальності. До антропології повсякденності. Концепція гри Й. Гейзінга. Теорія «соціальної драматургії» Ервіна Гоффмана. Ідея гри як незаперечної передумови існування людей, як необхідного способу соціального життя. Обивательські практики як взаємодії – спектаклі. «Мистецтво керування враженням». Соціальне життя як «інформаційна гра». Види сигнальної активності.

Тема 16. Постмодерн. Нова повсякденність глобального світу

(Л): Повсякденність постмодерну. Стиснення і зникнення простору. Нова повсякденність. Віртуальне і реальне. Постмодерн і вітальність. Постмодерн і час. Постмодерн і особистість. Соціальність нової епохи. Глобалізація та переосмислення локальності. Повсякденність як джерело однаковості сучасності. «Системи фреймів» (frameworks) і «системи мереж» (networks). Між локальним і глобальним: феномен «недалекого світу». Епоха гібридів. Соціальні зміни та майбутнє повсякденності.

7.2 Види навчальної діяльності

НД 1. Підготовка до лекцій, підготовка презентацій

НД 2. Підготовка до практичних занять, робота на практичних заняттях

НД 3. Організація і проведення дискусій по темах 9-16

НД 4. Індивідуальні завдання (письмові роботи), основну частину яких становить аналіз, за результатами вивчення тем 1-16

8. Методи викладання, навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1. Лекції-візуалізації;
 МН2. Інтерактивні лекції;
 МН3. Дискусії.

Лекції надають студентам матеріали для розуміння результатів досліджень та сучасних уявлень про наукові проблеми вітчизняної та зарубіжної соціології повсякденності (РН1); дозволяють аналізувати процеси формування, розвитку та прояву повсякденної поведінки людини у конкретних умовах її навчальної, трудової та побутової діяльності (РН2), діагностувати соціально-психологічні проблеми повсякденної практики особи, виходячи з її мікросоціального та онтогенетичного контексту (РН3), використовувати методи соціології повсякденності для пошуку соціально-психологічних резервів удосконалення діяльності особи в різних сферах життя, побудови конструктивних взаємовідносин, вирішення її індивідуальних та групових проблем (РН4), а також інтерпретувати дані статистичної обробки результатів досліджень у соціології повсякденності (РН5).

9. Методи та критерії оцінювання

9.1. Критерії оцінювання

Оцінка	Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
ВІДМІННО	відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5, 0 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
ДОБРЕ	в загальному правильна робота з певною кількістю помилок	4, 0 (добре)	$74 \leq RD \leq 89$
ЗАДОВІЛЬНО	виконання задовольняє мінімальні критерії	3,0 (задовільно)	$60 \leq RD \leq 73$
НЕЗАДОВІЛЬНО	можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$35 \leq RD \leq 59$
НЕЗАДОВІЛЬНО	необхідний повторний курс з навчальної дисципліни	2 (незадовільно)	$RD < 35$

9.2 Методи поточного формативного оцінювання

За дисципліною передбачені такі методи поточного формативного оцінювання: тестування та усні коментарі викладача за його результатами, настанови викладачів в процесі виконання завдань самостійної роботи, самооцінювання поточного тестування, обговорення та взаємооцінювання студентами виконаних індивідуальних завдань.

9.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

Оцінювання протягом семестру проводиться у формі письмових опитувань (тестувань) (M1), перевірки письмових робіт (M2) та колективних дискусій (M3). Всі роботи повинні бути виконані самостійно. Індивідуальні завдання, схожі між собою, будуть відхилені.

Оцінка студента формується таким чином:

1. одне загальне тестування 10 балів;
2. контрольні роботи 48 балів;
3. індивідуальне завдання (виконання, захист) 10 балів;
4. колективні дискусії (32).

Форма підсумкового контролю – залік.

10. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

10.1 Засоби навчання

Навчальний процес потребує використання мультимедіа (ЗН 1).

10.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література.

1. Соціологія [Текст]: підручник / за ред. В.М. Пічі. 3-тє вид., стереотип. Львів : Новий Світ, 2014. 280 с.
2. Кравцов Ю.С. Конспект лекцій з дисципліни „Феноменологічна та інституціональна соціологія”. Кам'янське: ДДТУ, 2017. 44 с. [Електронний ресурс]. - URL: <http://www.dstu.dp.ua/Portal/Data/7/16/7-16-k130.pdf>

Допоміжна література:

1. Скляренко К. О. Структурування повсякденності: спроба методологічної експлікації // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. 2013. Вип. 59–60. С. 59-65.
2. Скляренко К. О. Повсякденність як концептуальний модус соціологічної рефлексії // Вісник ОНУ ім. І.І.Мечнікова. Соціологія і політичні науки. 2013. Т. 18. Вип. 3 (19) . С. 114-122.
3. Окрут М. С. Повсякденна реальність: пошуки визначення // Український соціум. 2006. № 5(16). С. 30-41.
4. Агамір'ян Л.В. Творчі дозвіллі практики сучасної підліткової молоді: специфіка, функції, прояви // Український соціум. 2018. № 3(66). С. 82-93.
5. Бова А.А., Беленок О. А. Бюджет часу кївського студентства (досвід соціологічного дослідження) // Український соціум. 2016. № 2(57). С. 8-18.
6. Білоус Є. В. До питання про сутність повсякденних ідеологічних уявлень // Український соціум. 2017. № 3(62). С. 33-44.
7. Голіков О. С. Знання та практики: діяльнісне конструювання відомого та невідомого (на прикладі правової обізнаності) // Український соціум. 2017. № 3(62). С. 20-32.

Інформаційні ресурси в Інтернеті.

1. Монастирський Є. Як ми пам'ятаємо та що таке Подія? // Україна модерна. - 27.08.2018. - URL: <http://uamoderna.com/blogy/monastyrsky/what-is-an-event>

	2. Антонова Н.Л., Абрамова С.Б., Нотман О.В., Пименова О.И. Социология повседневности: Социальные институты и практики: уч.-метод. пособие. - URL: http://elar.urfu.ru/bitstream/10995/58599/1/978-5-7996-2301-2_2018.pdf 3. Вахштайн В.С. Социология повседневности и теория фреймов. – URL: https://www.klex.ru/o7i 4. Вахштайн В.С. Социология вещей. – URL: https://www.klex.ru/o7g 5. Вахштайн В.С. Дело о повседневности. Социология в судебных прецедентах. – URL: https://klex.ru/o7h 6. Вахштайн В.С. «Неудобная» классика социологии XX века: творческое наследие Ирвинга Гофмана. Препринт WP6/2006/05. - М.: ГУ ВШЭ, 2006. - 52 с. – URL: https://www.hse.ru/data/2010/05/05/1216433930/WP6_2006_05.pdf 7. Вахштайн В. На краю привычного мира: события и их фреймы // Социологическое обозрение. - 2011. - Т. 10. - № 3. - С. 79-94. – URL: https://sociologica.hse.ru/data/2012/01/26/1264399844/10_3_06.pdf 8. Вахштайн В. Пересборка повседневности: беспилотники, лифты и проект ПкМ-1 // Логос. - 2017. - Т. 27. - № 2. - С. 1-48. – URL: http://www.logosjournal.ru/arch/94/117_1.pdf

II ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Тема	Загальний обсяг, годин	Лекції, годин	Практичні заняття, годин	Лабораторні роботи, годин	Самостійне опрацювання матеріалу (СРС), годин	Індивідуальні завдання, годин (із обсягу СРС)
Денна форма навчання							
1	Тема 1. Підходи до поняття «повсякденність»	10	2	2		6	
2	Тема 2. Соціологічні теорії повсякденності	8	2	2		4	
3	Тема 3. Методи дослідження повсякденності	8	2	2		4	
4	Тема 4. Соціологія емоцій як напрямок соціології повсякденності	8	2	2		4	
5	Тема 5. Роль емпатії у вивченні повсякденності	8	2	2		4	
6	Тема 6. Способи інтерпретації повсякденності	8	2	2		4	
7	Тема 7. Поведінка в публічних місцях	8	2	2		4	
8	Тема 8. Рутини і побутові практики	8	2	2		4	
9	Тема 9. Множинність реальностей та бінарність наукового дискурсу	10	2			8	
10	Тема 10. Фрейм-аналіз як теоретична перспектива і метод соціології	10	2			8	
11	Тема 11. «Фрейм» і «Практика»: альтернативні проекти в дослідженнях повсякденності	12	2			10	
12	Тема 12. Соціологія речей. Переосмислення матеріальних об'єктів	12	2			10	
13	Тема 13. Простір і час повсякденних взаємодій	10	2			8	
14	Тема 14. Ключові орієнтири в реконструкції повсякденності	10	2			8	
15	Тема 15. Логіка повсякденності. Драматургічна версія повсякденної реальності	10	2			8	
16	Тема 16. Постмодерн. Нова повсякденність глобального світу	10	2			8	
17	Контрольні заходи зі змістових модулів			4			
Всього з навчальної дисципліни за		150	32	20		98	

денною формою навчання:

Додаток 1

Узгодження результатів навчання з методами викладання, навчання та оцінювання

Програмні компетентності / результати навчання	Результат навчання за дисципліною	Види навчальних занять	Види навчальної діяльності	Методи, технології викладання і навчання	Засоби навчання	Методи та критерії оцінювання
ЗК 5, ФК 1 /	РН1.	Л і ПЗ	НД 1 НД 2	МН1 МН2 МН3 МН4	ЗН 1	М1 М3
ЗК 6, ФК 1, ФК 2, ФК 3 /	РН2.	Л і ПЗ	НД 1 НД 2	МН1 МН2 МН3 МН4	ЗН 1	М1 М3
ЗК 6, ФК 3 /	РН3.	Л і ПЗ	НД 1 НД 2	МН1 МН2 МН3 МН4	ЗН 1	М1 М3
ЗК 10, ФК 2, ФК 6, ФК 7 /	РН4.	Л і ПЗ	НД 2 НД 3	МН1 МН2 МН3 МН4	ЗН 1	М1 М2 М3
ЗК 10, ФК 6, ФК 7, ФК 10 /	РН5.	Л і ПЗ	НД 3	МН1 МН2 МН3 МН4	ЗН 1	М1 М2 М3